

SCHOONEBEEK DIEP MISBRUIKT

Cobie Ensink

De NAM injecteert onder hoge druk stoom in de Schoonebeeker bodem (140 atmosfeer) waardoor moeilijk winbare olie omhoog gestuwd wordt. De gewonnen olie ondergaat enige behandeling alvorens deze kan worden doorverkocht. Daarbij komt afvalwater vrij dat wordt 'gezuiverd' in de daarvoor speciaal gebouwde Water Klaringsinstallatie (WKI). Het overblijvende waterige mengsel, waarin nog tal van verontreinigingen, wordt op een diepte van ten minste 700 meter teruggepompt in deepwell putten.

Toegangspoort diepstoomfabriek van de NAM te Schoonebeek langs de Valendisweg

In het kader van de verordening industriële afvalstoffen, bouw- en sloopafval en agrarische afvalstoffen Drente (VIBA), wordt de vestiging van het Schiedamse bedrijf Pipe Protection Internationaal (PPI) te Schoonebeek begin 1983 bezocht door twee provinciale ambtenaren belast met de uitvoering Wet chemische afvalstoffen (WCA). PPI wordt verzocht een register over 1982 betreffende de verwijdering van afvalstoffen van het bedrijf te verstrekken. Uit het register blijkt dat PPI in 1982 tenminste 70 ton chemisch afval heeft laten afvoeren naar de WKI van de NAM die het voor PPI injecteert in deepwell putten.

Illegaal

Aangezien de NAM deepwell-lozingen niet

worden gedekt door de in het kader van het Mijnreglement aan de NAM verleende vergunning en dit bovendien een overtreding van de WCA (artikel 31) betrof, is het kollege van Gedeputeerde Staten van Drente per brief, gedateerd 7 juli 1983 kenmerk 43.588, door de H.I.D. van de Provinciale Waterstaat op de hoogte gesteld van de NAM/PPI kwestie. Gedeputeerde Staten verzonden daarop een brief aan de Minister van VROM, Winsemius, gedateerd 26 juli 1983 nummer 29/64/10.851, waarin hij werd ingelicht over de kwestie. "Wij stellen het zeer op prijs van u te vernemen tot welke maatregelen het vorenstaande u aanleiding heeft gegeven", aldus de brief tot besluit. Een gelijklopende brief, gericht aan de Officier van Justitie te Assen bleef steken in één der buroladen van het kollege van Gedeputeerde Staten. Het kollege had besloten vooralsnog in die richting te zwijgen. De Regionale Inspektie voor de Volksgezondheid en Milieuhygiëne te Groningen, inmiddels ingelicht over de kwestie, verstuurd

wel een brief naar de Officier van Justitie, gedateerd 29 juli 1983, met het verzoek een onderzoek in te stellen. Tussen de dagelijkse provinciale bezigheden door wordt de ene na de andere vergadering in het Provinciehuis belegd met vertegenwoordigers van de NAM, Staatstoezicht op de Mijnen en andere belanghebbenden. Ook telefonisch vindt er voortdurend overleg plaats. De NAM wordt bij die contacten te kennen gegeven te komen met een kwantiteitsoverzicht van de huidige afvalstromen en de te verwachten afvalstromen en aan te geven welke alternatieve verwerkingsmethoden (oa. gebaseerd op terugwinning) voor de afzonderlijke afvalstoffen in aanmerking komen. De uiterlijke datum daarvoor wordt vastgesteld op 6 september 1983. Ook wordt de NAM gevraagd representatieve monsters te nemen. Tevens wordt de NAM verzocht om hangende het 'onderzoek' de lozingsactiviteiten te staken met uitzondering van toluene (deze verzamelt zich in de oliefase en wordt geregenereerd in Pernis) en de hoeveelheid zoutzuur, die benodigd is voor de PH van het te lozen afvalwater'.

Geseponeerd

Tegen de gemaakte afspraken in, en niet op de hoogte van de brief van de Regionale Inspectie aan de Officier van Justitie, besluit een aantal ambtenaren alsnog de Officier van Justitie in te lichten. Door een vergissing bij de administratieve verwerking bij het Openbaar Ministerie blijkt de brief van de Regionale Inspectie nooit onder ogen van de desbetreffende Officier van Justitie te zijn gekomen waardoor hij maanden later kennis neemt van de feiten. Gedeputeerde Staten, inmiddels op de hoogte van de ambtelijke stap, besluiten alsnog de Officier van Justitie in te lichten per brief, gedateerd 7 december 1983. Ruim een half jaar nadat de zaak aan het rollen was gebracht door de Provinciale Waterstaat. Mede door de te verwachten bewijsproblemen besluit de Officier van Justitie de zaak te seponeren. Vooral snog is de kwestie alleen bekend bij een kleine groep insiders. Het jaarverslag van de coördinatiecommissie WCA over 1983 is de enige hobbeld die genomen moet worden.

Jaarverslag

"Door een bedrijf in deze Provincie werden

sedert jaren grote hoeveelheden vloeibare chemische afvalstoffen in de bodem gebracht. Aangezien dit in strijd was met het bepaalde in artikel 31 van de Wet chemische afvalstoffen heeft de H.I.D. van de Provinciale Waterstaat het college van G.S. hiervan in kennis gesteld met het verzoek de minister van VROM en de Officier van Justitie hieromtrent te berichten. Dit is in december 1983 gebeurd. Tevens heeft de H.I.D. het desbetreffende bedrijf geïnformeerd over deze overtreding, waarbij is gewezen op de verplichting andere, legale verwerkingsmethoden toe te passen. Het desbetreffende bedrijf heeft de lozingen inmiddels gestaakt.", aldus het jaarverslag van de coördinatiecommissie WCA in Drente, gedateerd februari 1984. Niet eerder dan 20 augustus 1984 wordt dit jaarverslag behandeld in de provinciale commissie voor de zorg van het milieu. Met name de fracties van D'66 en PvdA wilden opheldering, waarna de naam van de NAM bekend werd. Het verslag van de vergadering van de commissie voor de zorg van het milieu vermeldt de volgende bijdrage die het hoofd van de afdeling Milieu van de Provinciale Waterstaat, Ir. H. J. Brand, leverde aan de vergadering omtrent de kwestie: "De heer Brand wijst erop dat het in de bodem brengen van grote hoeveelheden chemische afvalstoffen, waarover het op bladzijde 13 gaat, geschiedde op een diepte van 700 à 800 meter. Hoewel een dergelijke methode overeenkomstig de Mijnwet is, mogen daarbij geen chemische afvalstoffen worden geïnjecteerd. In overleg met de NAM zijn de lozingen gestaakt." Ver hiervoor, had Brand de NAM reeds mondeling verslag gedaan. "Toen het jaarverslag voorgelezen werd, ontstond er allerlei geroezemoes, vooral bij de journalisten. Brand probeerde door het geroezemoes heen te roepen van de Mijnwet, maar kwam niet meer boven het geroezemoes uit. Ook een tweede poging was tevergeefs," volgens de NAM-funktionaris waaraan Brand zijn verslag had gedaan. In ieder geval had de brandbluspoging weinig succes, getuige de landelijke dagbladpers daags na de vergadering, die unaniem de NAM opvoerde als illegale lozer van chemisch afval waarbij PPI niet onbesproken bleef. De krantenkoppen vielen verkeerd bij de NAM en de PPI. Zo werd het hoofdkantoor van PPI te Schiedam door haar vestiging te Schoonebeek telefonisch

op de hoogte gesteld omtrent de publikaties in de noordelijke dagbladen zoals de Emmer Courant en het Nieuwsblad van het Noorden. De PPI voerde een telefoongesprek met de NAM: "Wat krijgen we nou? Wordt PPI een beetje misbruikt voor iets dat jullie daar met de overheid hebben. Ons bedrijf wordt door het slijk gehaald." De NAM bood haar exkuus aan. Daarmee was PPI niet helemaal tevreden, gezien het informele karakter van het telefoongesprek. Er belandde dan ook een telex in één der NAM-burelen waarin het PPI-misnoegen formeel uiteen werd gezet.

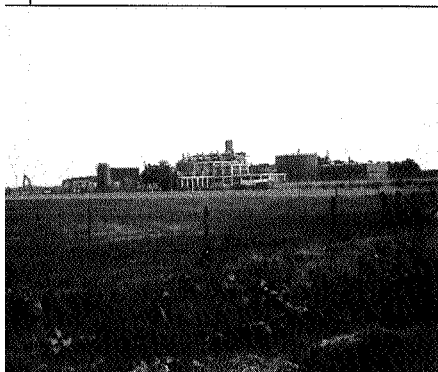
"We zijn eigenlijk een waterverwerkingsbedrijf"

"Deepwell-lozingen is een term die helemaal niet van toepassing is. Deepwell-putten bestaan wel in onze terminologie. Door de samenstelling van de olie in het Schoonebeeker veld, een taai stroperige massa, en een enorme hoeveelheid water onder het olieveld, is een stuwingsmechanisme nodig. Met de olie komt een ontstellende hoeveelheid water mee naar boven; elke 100 liter die naar boven wordt gehaald, bestaat uit 90 liter water en maar 10 liter olie. We zijn eigenlijk meer een waterverwerkingsbedrijf. De emulsie die naar boven wordt gehaald, gaat via een buizensysteem naar grote tanks, de meetstations, waar de olie van de emulsie wordt afgeroomd. Het overblijvende waterige mengsel wordt afgevoerd naar de Waterklaringsinstallatie (WKI) waar opnieuw de resterende olie wordt afgeroomd. Het overblijvende water wordt via waterinjection teruggebracht in de bodem op een diepte van 700 à 800 meter. Per dag komt er maar liefst 30.000 m³ water naar boven, dat weer de bodem in wordt gepompt. Het is dus in wezen een gesloten cyclus. De waterinjection is een noodzaak, omdat daardoor een stuwingsmechanisme ontstaat naar de jaknikkers. Als je in Schoonebeek een put boort, dan kun je hier spontaan de eerste paar weken, hooguit een paar maanden, olie winnen. Dan is de olie op en zal opnieuw een put geboord moeten worden. Door de waterinjection is dat niet nodig. De olie wordt naar de reeds bestaande olieputten gestuurd. Wij halen de olie!" Aldus de NAM woordvoerders F. Duut en H. Elshout.

Parafine

"De olie is ook erg parafinerijk. Wanneer dat door die 800 meter lange putten naar boven gaat door de productiebuizen, stolt de parafine door de temperatuurverschillen. Op een gegeven moment slibt de buis dicht waardoor de produktie stagneert of komt stil te liggen. Voortdurend zijn er miniboortorens in het Schoonebeker veld doende die buizen te vervangen. Die buizen moeten schoongemaakt worden en dat wordt uitbesteed aan contractors van de NAM, zoals PPI die de buizen, onder druk van stoom en toevoeging van chemikaliën, schoonmaakt. Het afvalwater dat daarbij vrijkomt werd opgevangen en afgevoerd naar de WKI. Daarover is nooit enig probleem ontstaan totdat de NAM werd uitgenodigd door de provinciale overheid voor een gesprek waarbij ook Staatstoezicht op de Mijnen en de Regionale Inspektie voor de Volksgezondheid en Milieuhygiene aanwezig waren. Daarbij ging het erom: is het een handeling in het kader van een mijnbouwactiviteit of niet. De provincie voerde de WCA aan en was van mening dat er in strijd met de WCA werd gehandeld. We hebben als bedrijf, kijkend naar ons bedrijfsbelang, nog geprobeerd de heren op andere gedachten te brengen. Onze argumenten kwamen niet over en de provinciale overheid bleef erbij, dat er in strijd met de WCA werd gehandeld. De NAM klikte daarna met de hakken en heeft gevolg ge-

NAM Water Klaring Installatie aan de Valendisweg te Schoonebeek waar de NAM afgezien van stoom om de stropige olie eenvoudiger te winnen ook sedert jaren vloeibaar chemisch afval van andere bedrijven op een diepte van 800 meter in de Schoonebeker bodem injecteerden (1984)

geven aan de provinciale wensen. De stoffen waar alle kommotie over is ontstaan zijn Aceton en MEK (methyl ethylketon), op jaarbasis 30 ton, de resterende 40 ton betroof zuren.

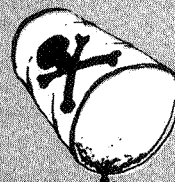
Kennis genomen van het rapport (jaarverslag) van de commissie hebben wij nog altijd niet. Erop reageren gaat dus niet." Na de NAM woordvoerders het rapport ter lezing te hebben aangeboden, wordt op de bewuste passage gereageerd: "De commissie is zorgvuldig te werk gegaan, zeer genuanceerd". Minder lof krijgen de dagbladen met de illegale NAM koppen toebedeeld. "NAM voelde zich danig in de wiek geschoten. Voor het grote publiek zijn de conclusies snel getrokken bij dergelijke koppen. Bij het minste geringste wordt de NAM in de dagbladders opgevoerd, want NAM is toegevoegde waarde, dat is voorpaginanieuus." Op grond van welk artikel van de in het kader van de Mijnwet aan de NAM verleende vergunning de NAM van mening was dat chemisch afval van bijvoorbeeld PPI de Schoonebeeker diepte in mocht, daarop kwam geen antwoord. "Daar moeten we de vergunning bij hebben." Ook nadat de enkele pagina's omvatende vergunning werd aangeboden, konden of wilden beiden niet reageren. "Dat hoort u nog van ons na overleg met onze deskundigen."

Vergunning

"Dat er in tijd een visie kan verschuiven, daar kunnen wij niet voor zijn. Neem het boorgruis. Sommige gemeenten vochten er soms om, om de wijken te dempen. Een goedkope manier. Dat ging allemaal met kennis van de overheid en met vergunning. Nu lees je dan van tijd tot tijd dat iemand heeft uitgevonden dat er destijds wagens vol boorgruis zijn gestort. Dat klopt allemaal. In die tijd was de wetgeving zo, hetgeen nu veranderd is. Nu vallen bariet en bariumsulfaat onder de WCA. Het gaat niet aan, wat toen mocht, ons daarvoor op de jas te spugen", aldus de NAM-woordvoerders.

Geen 800 m, maar 80 m

Per brief, gedateerd 22 februari 1972, wordt het provinciaal bestuur op de hoogte gesteld door de Regionale Inspektie voor de Volksgezondheid en Milieuhygiene omtrent de storting van oa. boorspoeling van de NAM zonder de benodigde vergunning. Il-

DRENTE GIFVRIJ!

MILIEU RONDOMME

legale dump dus. Op 28 november 1973 krijgt de NAM een vergunning. WKI geheten, verstrekt door het Schoonebeker gemeentebestuur. De NAM mag voortaan legaal boorgruis, boorspoeling, afvalwater ed. dumpen in het Gat van Reef. Voor het reeds verontreinigde grondwater is door de NAM, in het kader van de vergunning, een oplossing bedacht. Dat wordt eruit gepompt en via put S120 op een diepte van 800 meter de bodem ingespoten. Op 29 november 1981 verlaat de NAM put S120. Het Gat van Reef doet dan ook geen dienst meer als stortplaats voor NAM afval. Inmiddels blijkt uit een tweetal provinciale documenten dat de NAM via put S120, in plaats van 800 meter, het verontreinigde water op 80 meter de bodem inspoot. Alhoewel in strijd met de aan de NAM verleende vergunning van 28 november 1973, WKI geheten, is er vooralsnog voornamelijk niemand die daarover aan de bel trekt. De veelgehoorde kreet "chemisch afval op 800 meter diepte in de bodem gebracht levert geen enkel gevaar op", gaat blijkbaar ook op voor 80 meter. Erg geruststellend is het allerminst. Wat ook allerminst geruststellend is, is de brief van Gedeputeerde Staten aan Winsemius, gedateerd 26 juli 1983 nummer 29/64/10.851, waarop, voor zover valt na te gaan, nog altijd geen antwoord is gekomen.